

Павло Денчук, к.е.н., доцент
Вікторія Рожелюк, к.е.н., доцент
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ОБЛІК, ЯК СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ

Безперервний процес управління супроводжується безперервним процесом пізнання, який неможливий без інформації. Процес пізнання незалежно від того, що саме є його об'єктом, визначають як єдність трьох етапів. Перший етап – це стадія спостереження за об'єктом, мета якого полягає в отриманні відомостей про об'єкт, а результат спостереження полягає у формуванні певної інформаційної сукупності для другого етапу.

На другому етапі здійснюється осмислення отриманої інформаційної сукупності. Мета цього етапу – формування думок, уявлень про стан, функціонування об'єкту, що вивчається, в даний момент і на перспективу. На основі цього етапу формулюються висновки, що дозволяють перейти до третього етапу, де реалізується практичне використання результатів другого етапу.

На третьому етапі відбувається перевірка істинності уявлень, що склалися про об'єкт, правильність висновків, сформованих на другому етапі пізнання (абстрактному мисленні), і достовірності сформованої інформації.

Пізнавальний процес у частині управління економічним об'єктом складається з тих самих трьох етапів пізнання, але кожен з них набуває специфічних форм, які відповідають особливостям об'єкту вивчення і управління. Формою існування економічного об'єкту є господарська діяльність.

Облікова система, з наукової точки зору, являє собою процес застосування загальної теорії інформації до проблем ефективного управління економічними подіями. Облік готує фінансову інформацію для процесу прийняття управлінських рішень, тому він є частиною інформаційної системи управління підприємством.

Перший етап пізнання економічного об'єкту – етап спостереження, який реалізують на практиці з допомогою обліку, оскільки факт спостереження фіксують письмово на носіях інформації – у первинних документах. На другому етапі процесу пізнання відбувається осмислення інформації, яке є аналізом господарської діяльності, оскільки враховує специфічні форми і особливості економічного об'єкту розкриває причинно-наслідковий зв'язок руху економічних відносин і на їх основі забезпечує прийняття оптимальних управлінських рішень. Третій етап пов'язаний з

практичною дією людини на пізнавальний об'єкт. Стосовно економічних об'єктів це виявляється в плануванні господарської діяльності і організації виконання наміченої виробничої програми. При плануванні діяльності економічного об'єкту використовуються висновки економічного аналізу, які базуються на даних облікової системи.

Інформація, яка пов'язана з управлінням економічним об'єктом – це сукупність відомостей про внутрішній і зовнішній стан керованої системи та її елементи, які використовують для оцінки ситуації і розробки управлінських рішень.

Інформацію класифікують за такими ознаками:

- об'єктами – показники якості товару, його ресурсомісткість; параметри інфраструктури ринку; показники організаційно-технічного рівня виробництва, соціального розвитку колективу, охорони навколишнього середовища;
- формою передачі – вербальна (словесна) і невербальна;
- способом передачі – супутникова, електронна, телефонна, письмова;
- режимом передачі – в терміни, що не регламентуються, за запитом і примусово в певні терміни;
- призначенням – економічна, технічна, соціальна, організаційна;
- мінливістю в часі – умовно-постійна і умовно-змінна (недовговічна);
- відношенням об'єкта управління до суб'єкта – інформація між фірмою і зовнішнім середовищем, між підрозділами всередині фірми по вертикалі і горизонталі, між керівником і виконавцями, неформальні комунікації.

При використанні комп'ютерної техніки для отримання інформації постало питання про раціональне використання каналів зв'язку, що викликано необхідністю обмеження інформації в тій її частині, яка в статистичній теорії отримала назву надлишкової. Така інформація може призвести до прийняття помилкових управлінських рішень (якщо даною інформацією користуватимуться недостатньо компетентні менеджери). Із цього випливає, що для управління необхідна тільки та інформація, на підставі якої формують управлінські рішення. При отриманні інформації споживачі переслідують різні цілі, тому змінюється кількість і цінність інформації, що відповідає завданням організації фінансового й управлінського обліку.

Дискусійною проблемою є визначення типу інформації, яку формують в обліку. Так, у системі облікової інформації міститься конфіденційна інформація, яка призначена для внутрішніх користувачів і охороняється законом про комерційну таємницю. Деяка частина цієї інформації може бути корисна для зовнішніх користувачів, але може стати корисною для конкурентів. Завершальним етапом функціонування облікової інформації

ційної системи є комунікація, доведення інформації особам, що приймають рішення.

Облік в інформаційній системі повинен містити будь-який вид інформації для прийняття рішень, тобто перспективну, поточну, попередню, грошову, кількісну і не кількісну, оскільки облік – це засіб, за допомогою якого менеджери можуть аналізувати економічну дійсність.

Менеджмент підприємства розглядається як єдине ціле, що складається з взаємозв'язаних підсистем нижчого, середнього і вищого рівнів, які потребують релевантної інформації, тому економічна інформаційна система повинна мати інтегровану здатність до виконання операцій входу, обробки і виходу, а в цих межах вона є закритою (включаючи систему зв'язку); містити робочі підсистеми, які є її продовженням; мати інтегровані правила розв'язання задач в неавтономних програмах для безперервної обробки великих обсягів інформації; обслуговувати групу осіб, що приймають рішення; містити механізм для вироблення у відповідь реакції (тобто контур зворотного зв'язку).

У процесі створення і використання економічної інформації для управління господарською діяльністю підприємств відбуваються значні зміни, які створюють певне середовище факторів впливу зовнішнього і внутрішнього характеру. Перша їх група пов'язана із зміною ролі і завдань системи обліку. По-перше, з переходом від жорсткої регламентації правил формування облікової інформації до багатоваріантності і необхідності вибору. По-друге, – від традиційних завдань фінансового обліку, що визначали інформацію для потреб централізованого контролю, до формування інформації, що задовольняє потребам численних користувачів для прийняття обґрунтованих рішень, пов'язаних з діяльністю господарюючого суб'єкта.

Друга група пов'язана з залученням і використанням досвіду роботи іноземних організацій в умовах ринку, включаючи досвід з питань управління і облікової інформації в цьому процесі.

Третя група об'єднує зміни, пов'язані з розробкою і використанням правової бази діяльності підприємства, елементами якої є нормативно-правові акти з регламентації системи обліку та необхідної управлінської інформації

До четвертої групи чинників відносять зростання кількості користувачів облікової інформації, особливо зовнішніх (акціонерів, інвесторів, кредиторів, постачальників, податкових органів і ін.), що змінює роль фінансової звітності.

Облікова інформація повинна формуватися не ради самого обліку, а бути корисною внутрішнім і зовнішнім її користувачам, служити необхідною основою для здійснення процесів прогнозування, планування, норму-

вання, аналізу і контролю, тобто виступати важливим засобом ефективного управління.

Література:

1. Ансофф И. Стратегическое управление: Сокр. пер. с англ. / Науч. ред. авт. предисл. Л.И.Евченко. – М.: Экономика, 1989. – 519с.
2. Пушкар М.С., Розробка систем обліку. / М.С.Пушкар – Тернопіль, Карт-Бланш, 2003. – 198с.
3. Ситник В.Ф. та ін. Основи інформаційних систем: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. / В.Ф. Ситник, Т.А. Писаревська, Н.В. Єрміна, О.С.Краєва; За ред. В.Ф. Ситника. – К.: КНЕУ, 2009. – 420с.

*Світлана Романів, к.е.н., доцент
Ростислав Романів, к.е.н., доцент
Тернопільський національний економічний університет
м.Тернопіль, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ НЕСПРОМОЖНОСТІ (БАНКРУТСТВА) СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ

Вкрай низька ефективність функціонування економічних систем, заснованих на здебільшого ірраціональних засадах, задекларованою метою існування яких є найбільш людинолюбні теоретизування, зрозуміла сьогодні практично усім.

Слід зазначити, що термін “банкрутство” походить від італійських слів “banko” — ослін і “rotto” — ламати. Його виникнення пов’язане з традицією ламати або перекидати стіл, за яким сидів мінняло, що став неспроможним. Сьогодні це поняття набуває дещо іншого змісту, хоча й досі щодо його трактування немає єдності серед вітчизняних дослідників. Основна суперечність полягає у тому, що окремі автори ототожнюють банкрутство із неплатоспроможністю, хоч остання, на наш погляд, є лише однією з ознак погіршення фінансового стану і може носити тимчасовий характер, при цьому необов’язково означатиме в кінцевому рахунку ліквідацію підприємства-боржника. Крім того, не всі автори наголошують на необхідності визнання боржника банкрутом у законодавчому порядку. Ми вважаємо юридичний аспект невід’ємною складовою цього поняття, оскільки реструктуризація підприємств неможлива без існування правового забезпечення фінансового механізму.

Банкрутство – це визнана судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність шляхом реабілітаційних процедур і погасити